PARLAMENTO EUROPEO EVROPSKÝ PARLAMENT EUROPA-PARLAMENTET
EUROPÄISCHES PARLAMENT EUROOPA PARLAMENT ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ EUROPEAN PARLIAMENT
PARLEMENT EUROPÉEN PARLAMENTO EUROPEO EIROPAS PARLAMENTS
EUROPOS PARLAMENTAS EURÓPAI PARLAMENT IL-PARLAMENT EWROPEW EUROPEES PARLEMENT
PARLAMENT EUROPEJSKI PARLAMENTO EUROPEU EURÓPSKY PARLAMENT
EVROPSKI PARLAMENT EUROOPAN PARLAMENTTI EUROPAPARLAMENTET

Strasbourg, den 23 oktober 2007

LISSABONFÖRDRAGET

Den 19 oktober 2007 i Lissabon avslutade stats- och regeringscheferna regeringskonferensen genom att ingå ett avtal i Lissabon om det nya reformfördraget.

Det nya fördraget kommer att förbättra unionens handlingsförmåga genom att öka institutionernas och beslutsmekanismernas effektivitet, särskilt med hänsyn till de nya globala utmaningarna – och frågor som betyder något för medborgarna – som t.ex. klimatförändringar, trygg energiförsörjning, internationell terrorism, organiserad gränsöverskridande brottslighet, invandring och ytterligare utvidgning.

Lissabonfördraget kommer också att förbättra unionens demokratiska ansvar och rättsstatsprincipen, vilket på nytt bekräftar dess mål och värderingar.

Genom det nya reformfördraget ändras fördraget om Europeiska unionen (FEU) och fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, som kommer att döpas om till fördraget om Europeiska unionens funktion (FEUF). Båda fördragen kommer att få samma rättsliga ställning.

Även om det nya fördraget inte längre har en konstitutionell karaktär, har man bevarat konstitutionens viktigaste framgångar när det gäller demokratisk legitimitet, effektivitet och förstärkning av medborgarnas rättigheter (med vissa omfattande undantag för Förenade kungariket och andra medlemsstater):

1. I en artikel i början av FEU fastställs tydligt de värderingar som unionen grundas på. I en annan artikel anges unionens mål.

2. Stadgan om de grundläggande rättigheterna blir rättsligt bindande och får samma ställning som fördragen, även om texten inte kommer att finnas med i fördragen. Tack vare envisheten hos Europaparlamentets företrädare vid regeringskonferensen kommer stadgan att proklameras högtidligen vid ett av parlamentets plenarsammanträden av parlamentets talman, rådets ordförande och kommissionens ordförande den 12 december 2007 och därefter offentliggöras i den *Europeiska unionens officiella tidning*. Proklamationen kommer att spegla stadgans särskilda karaktär och öka dess synlighet. Man kommer att hänvisa till den

ovanstående proklamationen i den fördragsartikel genom vilken stadgan får sin rättsligt bindande ställning. Genom ett protokoll införs särskilda åtgärder för Förenade kungariket och Polen, och man fastställer undantag med hänsyn till EG-domstolens och nationella domstolars behörighet för att skydda de rättigheter som erkänns i stadgan.

3. I fördragsutkastet finns en ny rättslig grund för unionens anslutning till Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna. Rådet kommer att fatta beslut genom enhällighet med Europaparlamentets samtycke och medlemsstaternas godkännande.

4. Även om de bestämmelser som handlar om medborgarskap kommer att finnas i FEUF, har begreppet europeiskt medborgarskap återtagit den plats det förtjänar och, tack vare envisheten hos Europaparlamentets företrädare, följande står nu i artikel 8 i FEU: ”Varje person som är medborgare i en medlemsstat skall vara unionsmedborgare. Unionsmedborgarskapet skall komplettera och inte ersätta det nationella medborgarskapet.”

5. Deltagandedemokratin stärks, främst genom rätten till medborgarinitiativ, som gör det möjligt för minst en miljon medborgare från ett betydande antal medlemsstater att uppmana kommissionen att lägga fram lämpliga förslag inom ett särskilt område.

6. Medbeslutandet utökas avsevärt (enligt konstitutionen) och blir det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Som ett resultat av detta blir Europaparlamentet en jämställd medlagstiftare för 95 procent av EU-lagstiftningen. Parlamentets deltagande ökar EU-lagstiftningens demokratiska legitimitet.

7. Det nya budgetförfarandet garanterar fullständig jämställdhet mellan parlamentet och rådet vid godkännandet av hela budgeten (åtskillnaden mellan obligatoriska och icke-obligatoriska utgifter avskaffas) och av den fleråriga budgetramen, som blir rättsligt bindande.

8. Kvalificerad majoritetsomröstning blir det vanligaste förfarandet i rådet. Dess definition som en dubbel majoritet av 55 procent av medlemsstaterna utgörande 65 procent av befolkningen bevaras som i konstitutionen (samtidigt som det krävs ett minsta antal uppgående till fyra medlemsstater för att utgöra en blockerande minoritet), även om denna inte kommer att träda i kraft förrän 2014. En treårig övergångsperiod till 2017 kommer också att gälla, under vilken ett beslut kan blockeras i enlighet med omröstningsbestämmelserna i Nicefördraget. En ny mekanism som grundas på ”Ioanninakompromissen” innebär dessutom att en minoritet av medlemsstaterna kan kräva att ett lagstiftningsförslag beaktas på nytt innan det antas. Enligt en förklaring som har bilagts det nya fördraget kan ett rådsbeslut ge denna mekanism en rättslig ställning. I ett protokoll som förhandlades fram i slutet av regeringskonferensen anges att rådet endast kan upphäva eller ändra detta beslut efter en preliminär förhandling i Europeiska rådet, som ska besluta med konsensus.

9. Det kommer dessutom att bli lättare än för närvarande att tillgripa fördjupat samarbete. Parlamentet måste ge sitt samtycke.

10. En ny permanent ordförande för Europeiska rådet (vald för två och ett halvt år av stats- och regeringscheferna) kommer att leda och driva arbetet framåt. Han eller hon kommer att säkerställa förberedelserna av och kontinuiteten i Europeiska rådets arbete, verka för att underlätta sammanhållning och konsensus inom Europeiska rådet och lägga fram en rapport för Europaparlamentet efter varje möte.

11. Regeringskonferensen beslutade om parlamentets nya sammansättning på grundval av ett förslag från parlamentet med tillägg av ett mandat. Detta mandat kommer att tilldelas Italien. Som ett resultat av detta kommer parlamentet att bestå av 750 ledamöter och dess talman.

12. Kommissionens ordförande kommer att väljas av Europaparlamentet av en majoritet av dess ledamöter. Med hänsyn till valet till Europaparlamentet och efter lämpligt samråd ska Europeiska rådet med kvalificerad majoritet föreslå Europaparlamentet en kandidat till befattningen som kommissionens ordförande. Denna kandidat ska väljas av Europaparlamentet med en majoritet av dess ledamöter. Parlamentet kommer också att rösta om installerandet av hela kommissionen, inbegripet den höge representanten för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken som också kommer att vara kommissionens vice ordförande.

13. För att säkerställa kommissionens effektivitet kommer antalet kommissionsledamöter att minskas: efter 2014 kommer kommissionen att vara sammansatt av ett antal kommissionsledamöter som motsvarar två tredjedelar av medlemsstaterna. För att säkra jämställdheten mellan medlemsstaterna införs ett rotationssystem som ser till att varje medlemsstat kommer att företrädas i två kommissionssammansättningar av tre. Från och med reformfördragets ikraftträdande fram till 2014 kommer kommissionen att vara sammansatt av en ledamot per medlemsstat (inbegripet vice ordföranden/den höge representanten).

14. Inrättandet av en hög representant för utrikes- och säkerhetspolitiken med dubbla uppgifter, som kommer att leda rådet (allmänna frågor och yttre förbindelser) och vara en av vice ordförandena för kommissionen, kommer att garantera en sammanhållen utrikespolitik i unionen. Han eller hon kommer att utses av Europeiska rådet och godkännas av kommissionens ordförande. Som vice ordförande för kommissionen kommer han eller hon att vara föremål för parlamentets installationsomröstning för hela kommissionen. På initiativ av Europaparlamentets företrädare garanterar en förklaring som förhandlades fram under regeringskonferensens absoluta slutfas parlamentets rätt att få delta i utnämningen av den tillfällige förste höge representanten.

15. De framsteg som har gjorts inom ramen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken har behållits i sin helhet, inbegripet den osäkra utvecklingen när det gäller att öka effektiviteten i samband med beslutsfattande och inrättandet av en europeisk avdelning för yttre åtgärder som kommer att assistera den höge representanten när det gäller att kunna garantera sammanhållna yttre åtgärder i unionen.

16. När det gäller försvaret kan de medlemsstater som har förmågan och viljan utveckla ett strukturerat samarbete som kan resultera i ett gemensamt försvarssystem. En solidaritetsklausul har införts: om en medlemsstat skulle utsättas för ett väpnat

angrepp på sitt territorium, är de övriga medlemsstaterna skyldiga att ge den stöd och bistånd med alla till buds stående medel.

17. Området med frihet, säkerhet och rättvisa blir en gemenskapsangelägenhet och medbeslutandet och den kvalificerade majoritetsomröstningen utökas, även om initiativ från medlemsstaterna blir möjliga i vissa fall. Processen i samband med att området med frihet, säkerhet och rättvisa blir en gemenskapsangelägenhet kombineras med vissa ”nödbromsar” som gör det möjligt för medlemsstaterna att hänvisa ärenden till Europeiska rådet när vitala nationella intressen på området står på spel. I dessa fall främjas ett fördjupat samarbete. Undantag för Förenade kungariket och Irland har fastställts i särskilda protokoll (deltagandemekanismen).

18. Domstolens behörighet utvidgas och kommer att omfatta unionens alla verksamhetsområden förutom den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken (den kommer dock att inbegripa kontroll av åtgärder som begränsar enskilda personers rättigheter).

19. Unionen blir en enda juridisk person och pelarstrukturen försvinner, så att gemensam politik på området med frihet, säkerhet och rättvisa förs in under gemenskapsmetoden. Den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken behandlas emellertid i FEU (samtidigt som andra områden inom ramen för EU:s yttre åtgärder behandlas i FEUF) och fortsätter att styras av särskilda beslutsförfaranden.

20. En tydlig och precis uppdelning av behörigheter införs, tillsammans med en flexibilitetsklausul som liknar den befintliga, men i enlighet med vilken Europaparlamentet nu måste ge sitt samtycke.

21. Utöver det så kallade varningsförfarandet (om en tredjedel av de nationella parlamenten förkastar ett lagstiftningsförslag, kommer kommissionen att beakta detta igen), har man infört en ny mekanism utformad för att låta de nationella parlamenten övervaka tillämpningen av subsidiaritetsprincipen: om en enkel majoritet av de nationella parlamenten antar ett yttrande som säger att ett lagstiftningsförslag inte tar hänsyn till subsidiaritetsprincipen, och antingen rådet eller parlamentet håller med dessa nationella parlament, förkastas förslaget.

22. De nya rättsliga grunderna på områdena energi (stärkta rättsliga grunder), patent, turism, idrott, rymd och administrativt samarbete införs och energipolitiken har kompletterats med en hänvisning till klimatförändringarna.

23. En ny övergripande ”social” klausul ser till att, i samband med utformandet och genomförandet av dess politik, unionen beaktar krav som t.ex. främjandet av en ”hög sysselsättning”, ”ett fullgott socialt skydd”, ”kampen mot social utestängning” samt ”en hög utbildningsnivå” och ”en hög hälsoskyddsnivå för människor”.

24. I en särskild rättslig grund uppmärksammas den specifika karaktären hos tjänster av allmänt ekonomiskt intresse. I ett protokoll kompletteras unionens engagemang ytterligare på detta område.

25. Normhierarkin bevaras genom den åtskillnad som görs mellan lagstiftningsakter, delegerade akter och genomförandeakter, även om termerna ”lag” och ”ramlag” har

övergetts för att bevara den rådande terminologin (direktiv, förordningar och beslut). Parlamentet och rådet kommer att ha likvärdiga befogenheter när det gäller att fastställa de olika sätten att kontrollera delegerade akter och genomförandeakter (kommittéförfarande).

26. Europaparlamentet har en stärkt roll i förfarandet för fördragsöversynen: det får initiativrätt, det utgör en del av konventet som är centralt i det nya ordinarie översynsförfarandet, och dess samtycke är nödvändigt om rådet inte vill sammankalla ett konvent i samband med mindre ändringar.

27. De förenklade förfarandena för ändring av fördragen som infördes genom konstitutionen med hänsyn till politik och förfaranden behålls:

    - Den del av FEUF som behandlar inre politik och åtgärder kan ändras genom enhälliga beslut av Europeiska rådet tillsammans med medlemsstaternas godkännande (Europaparlamentet ska höras).

    - Ett annat förenklat förfarande gör det möjligt att gå från enhällighet till kvalificerad majoritet i rådet eller från det särskilda lagstiftningsförfarandet till det ordinarie lagstiftningsförfarandet (medbeslutande) genom ett enhälligt beslut av rådet med Europaparlamentets godkännande. Om ett nationellt parlament har invändningar kan beslutet inte antas. I detta fall kan endast det ordinarie förfarandet för fördragsöversyn tillämpas.

Slutligen kommer FEU att innehålla en klausul om utträde i vilken man anger de sätt och det förfarande enligt vilka en medlemsstat kan lämna unionen. Europaparlamentets samtycke krävs.